

ZOMBOR és VIDÉKE.

TÁRSADALMI, KÖZMŰVELŐDÉSI és SZÉPIRODALMI KÖZLÖNY.

ELŐFIZETÉSI DÍJ.
helyben házon kívül:
Egész évre . . . 8 frt.
Fél évre . . . 4 " "
Negyed évre . . . 2 " "

Hírdetéseket és nyitási közleményeket a kiadóhivatali mérsékelt árjegyzék szerint számít.

Kiadó hivatal:
Nadasch, Muzsik és Partics
könyv- és könyvnyomtatás
a városház épületében, hová az előfizetések és hirdetések küldendők.

ELŐFIZETÉSI DÍJ.
vidékre postán küldve:
Egész évre . . . 8 frt 90 kr.
Fél évre . . . 4 " 30 " "
Negyed évre . . . 2 " 15 " "

Hírdetéseket lapunk számára a fővárosi valamint minden nagyobb külföldi hirdetési irodák elvállalnak

Szerkesztőségi iroda:
S z e l e n c s e 106. szám.
hova minden a lap szemléltetését illető közlemények küldendők.
Bérmunkásoknak nem fogadjuk el a kéziratokat, nem adjuk ki vissza.

Megjelenik minden héten kétszer: Vasárnap és Csütörtökön.

Egyes szám ára: 10 krajczár.

Szerkesztővel értekezhetni: naponta délelőtt 11 óratól 12-ig.

Minden csütörtöki számhoz egy felívre terjedő könyvalakjában nyomott „regény-csarnok” csatolják melléklet gyanánt.

Városunk előjárósága.

Nagy panaszszal kell előállanunk városunk előjáróság ellen, melyet polgártársaink biztak reánk. . . . Ez a panasz az előjáróság gazdálkodási methodusa ellen irányul, mely — ha hitelt adhatunk a vádalknak, — egészen elhibázott s legkevésbé sem felel meg polgáraink érdekeinek.

A panasz ott kulminál, ahol az előjáróság hivatalbeli szükségleteit nem az itt adózó polgárok ázleteiben szerzi meg, hanem külföldről hozatja.

Ez pedig nem helyeselhető eljárás.

Olesóbban szerzi meg a város szükségleteit a külföldön, vagy nagyobb városokban? Határozottan azt válaszolhatjuk, hogy: nem! A város előjárósága nem szakértő sem a petroleum, sem a lámpa-üveg megvásárlásában. Mint lehessen hát fölteleznünk, hogy olesóbban szerzi meg ebbeli szükségleteit ott, a hol már csak azért is drágán adnak el mindent, mert tudják, hogy oly „Kundschaft”-tal állnak szemközt, a ki olesóbban szerzik meg szükségleteiket. Igazolt-e akkor eljárásunk? Nem! Mert ha a pénz nem adózó polgárok adjuk, miért ne részesüljünk mi abban a haszonban, mely a bevásárlásokból reánk hárulhat?

Saját pénzünket vigyük ki a külföldre?

Akkor aztán panaszodunk iparunk hanyatlásáról.

Nem akarjuk azt mondani, hogy a szükségleteket ha mindjárt drágábban is, de itt szerezzük meg. . . . Ez sem lenne összeegyeztethető a közgazdaságtan elveivel.

De lehet segíteni a dolgon. Van egy közélet. Est modus in rebus.

Írjon ki a város pályázatot szükségleteink fedezésére, s szerveze be a verseny utján azokat.

Mindenekelőtt jótékonyan hat ezzel a forgalomra. Növeli polgáraink adózó képességét.

Ma, a midőn a gőz és villany áll kereskedőink rendelkezésére, bizonyára vetélkedhetnek olesóság tekintetében bármely külföldi kereskedővel.

Ez a panasz vázlata, melyet előjáróságunk ellen emelni köteleességünk volt.

Vegye a város előjárósága fontolóra a dolgot, — talán megteheti azt, hogy a polgárok ebbeli érdekei szerint cselekszik.

A maga, a polgárság s a hazafiság érdekében teszi azt.

Manap alig van város, mely e fontos érdeket szem elől tévesztené.

Még több panaszt is hallottunk, de kevésbé megbízható forrásból. Elvárjuk, hogy e tekintetben megbízható információt nyerjünk, s készséggel fogjuk a panaszokat nyilvánosságra hozni.

Videant consules . . .

Nyílt rovat az „Árpád-szobor”-ra adakozók számára.

Lapunk mult számában Borsodi Szilágyi Dezsőtől „Nyílt szó az Árpád-émlékszobor ügyében” felirattal vezérezkiket hoztunk, melynek tartalma bizonyára viszhangra talált olvasóink szívében. Nagy hazánkia Szilágyi Dezső eléggé meggyozen

esetelte azt a viszás felfogást, mely szerint Magyarország ezer éves fennállását Szent István szobornak leleplezésével akarják megünnepelni. A nagy király bizonyval megérdemli, hogy a hálás utókor szobrot emeljen emlékére: de milyen összefüggés van az ezer éves fennállási ünnep és Szent István között? Magyarország elfoglalása s Szent István uralkodása között nagy idő fekszik s a tervezett ünnepélynek magán kell viselnie az illoszertenség külszínét.

Nem Szent Istvánnak, hanem Honfoglaló Árpádunknak emeljük szobrot az ezer éves ünnepély alkalmára, mert ez időszerű s leginkább megfelel az ünnep méltóságának.

Ezért szólalt fel Szilágyi hazánkia s mi felszólalását osztjuk, s nézeteit magunkévá tesszük. Ez eszmét Zombor sz. kir. város s nagyterjedelmű vidékének föl kell karolnia. Mi azt hisszük, hogy kiválólag lelkes hölgyközönségünk van hivatta ez eszmének propagandát csinálni. Rendezünk műkedvelői előadásokat, koncerteket, táncvigalmakat e célra. Vegyünk gyűjtőívet kezünkbe s szőlítsunk fel minden hazafit adakozásra. Mi állandó rovatot nyitunk az adakozók nyilvántartására.

Maguk eltérve attól a szokástól, hogy kezdeményezzük az adakozást, fentartjuk magunknak később teljesíteni abbéli hazafias köteleességünket. Óhajtuk, hogy az adakozók elsői magas rangú, iránnyadó férfiak legyenek, a kiknek neve buzdítani fog az adakozásra.

„Magyar polgárok és lelkes honleányok! Az idő elérkezett, föl tehát a tetterre!”

A „ZOMBOR és VIDÉKE” TÁRCZÁJA.

Az öreg gunyhónál.

Köszöntelek gyermekkorom világa,
Ábrándjaimnak részese,
Hol emlék részeket minden ágon, s minden
Tavasszal hajt az ő mese.
Miket általmatokba köttem, zártam:
Óríték-e az álmatok?
Az agg gunyhó erősen meghajolva,
Szelid alázattal fogad.

Csillagfirtos vadhadra lombozatja
Benőtte, hol már duledek
Falán a sérék, ábrák mindmegannyi
Hieroglyphikus regek.
Korommal rajzolt, czélos karikában
Sorettotte sebhelyek:
Nimród király versenyző munkája
A szőlőesőzt itt verte meg.

Ódabb egy kép színrajzolatja pusztul,
De még ma is sokat megér;
Festékes tálnak metszeseher volt hozzá,
Esetünk az ujj, meg tenyer.
Hogy nem bántják, hogy ekkép megkímélik,
Szívemnek olyan jól esett.
A kegyelet-tudó utódok szintén
Tisztelek rajt! a — műbecset.

Vadmehek zsongó fészke, nádteteje
Ugy a hogy, most is megvagyom;
A nyilazások, kopják, nádparittyák
Kora megnyitotta őt nagyon.
A vén díofa védi raborulva, —
S midőn a nap átzuódelé

Aranytűt imbolgjo lombozatján,
Halos arnyeket vet fölé.

A vén fa galján hintás még a fészek,
Mint egy jobbikori régi rom,
Példás sorn — megrozzant kosarával,
Szarkáknak vara egykoron, —
Utóbb régesz bagolyvár vette herbe,
Veretek dalos-haza ma;
Leselkedésünk hosi czélja mindig,
Szólhatna csak — rákvallana.

Derekán e fa tart még össze minket
A rámszett név, anyai — seb,
Az életen már küzdve, szeljel szorva,
S a halottakkal kevesebb,
Korokorül minden csalt, barázda,
Mind régi ismeresim . . .
Kevély álomk mesgyei, nagy remenyek
Megannyi mult jelei.

Kisért előttem álomérzetű vágy;
A régi hangot keresem,
A dal enyelo szózatát, — hiába!
Már ő se szövetségesem;
Szívem nehez. Egy busuló igézet
Leikemnek szárnyát lekorte.
Az utfelem siro pipiske-hang is
Nem az orom: a banaté.

Régi varázstokot mi volt, hová let?
Virágos ut, pillés gyerek,
Vasárnapunk játékeit, regeit,
Kik szóni segítettetek,
Mídon előttem kelenek, átsuhannak
Az ifjú-almok rajzai;
A szél, a fák — egy elhanylató jásztól —
Elkezednek sóhajtani.

Kozma László.

Népkör-bál.

— 1882. febr. 4-én.

Ha tekintetbe vesszük közönségünk részvétlenségét eddigi népkörbáljaink iránt, ha meg visszaemlékszünk két év előtti táncvigalmára, amelyen egy fél tucat vagy hat nő volt jelen, akkor valóban meglep azon mindenesetre öröndetes tény, hogy az idei Népkörbál dacára rossz hírnevének oly szépen volt látogatva, hogy a rendező bizottság a tiszta nyeresémenyvel teljesen megelégedhetett. Az érdem e tekintetben első sorban azon nőt illeti, aki oly szives volt a bálanyai tisztelt elvállalni, és ezen hivatalát mindvégig csak tole telhető szeretetreméltósággal kísérm, dacára annak, hogy a társaság, mely itt egybelyűt, nem tartozott azok közé, a melyekben a nagyságos bálanya forogni szokott.

És ez valóban nem kevés, ha szemügyre vesszük a feszességet, mely nálunk az arisztokrácia és a demokracia közt uralkodik, és mely ez alkalommal teljesen napfényre jött. Mert habár az intelligencia részéről tekintettel a bálanyára, az urak nagyobrbeszt jelen voltak, egy a gyengéd nem teljesen hiányzott, hisz annak a szegyenkes, bársonybőrű, finom hölgyecskének attól kellett félhnie, hogy valamelyik derék becsületes fiatal ember, akinek banlagstroma azért kezdődik, hogy zselkenderjen nem ragyog az ottái korona, és azzal végződik, hogy maga szerzi mindennapi kenyerét, azt a szemtelenséget elköveheti, őt egy táncra kéri. Oh s bájos Evelyn kisasszonnyak csak olyan fiatal emberrel szabad társalognia, kinek az egész érdemes familija benn áll az „almanach”-ban és habár feje ép oly üres, mint pénzes fáraja, s így minden együgyűség, a mit beszél, csupa szeretreméltóság. De térjünk vissza re-

CSARNOK.

„Czifra nyomorúság.”

(Színmű 4 felvonásban, írta: Csiky Gergely. Előadott Zomborban 1882. február 4. Jakabffy Gábor színtársulata által.)

Azt mondták, hogy a magyar dráma egy kiadott kút, melyből szépen eszedeztetted az úde forrás viz, — de mely időt multával kiszáradt, s azóta hasztalan ássák, nem akadnak csak egy-egy zavaros, sósízű eresz-kére, mely el-elvész az iszapban. Hanem aztán egyszerre hatalmas vizugár szökellt föl a magasba, s a magyar Melpomene régóta túrtörtetett szomját möhöz elegendé ki. Igaz . . . Kiadott a magyar dráma utolsó egy jóidőre, s most valóban színültig megtelt, de vajon csakugyan kristály tisztá s megiható vízzel?

Ugy jártunk, mint a sivó pusztaság fáradt utasa, a ki színtől epedve végre forrásra talál, melyből eloltja szomját s a gyötörök enyhültével veszi észre, hogy a víz korántsem volt megiható s bővíző ökredezeknél tőle ott a hol friss és jó víz állana rendelkezésére.

A kritika éveken át panaszkodott, sújtott, ostromozott, s kétségbeesésében a magyar dráma végpusztulását hirdette, midőn Csiky Gergely a „Proletárok”-kal előallott. A kritikus szemei elképzáltak a fény láttára, mely Csiky drámáját keresztül önződ. A duzzogó, fanyar elégtelenség egyszerre átsapott a prosopopeia hangjába s a dícsérté mint az ár egy szakadt Csiky fejére. Azután elődött Csiky a „Mukányi”-val s a kritika dithyrambokat zengett fölőtte. Majd szinte került a „Czifra nyomorúság” s egy általános esodálkozás, ámulás, elragadtatás szőlt ki a bírálatokból.

És valóban így áll a dolog?

Igazán elérte Csiky tehetsége a drámaírás zenithet . . . Nem! Még csak meg sem közelítet. Ki mondjuk ezt bátran és hangosan abban a szent hitben, hogy a mennyi gyant s megvetést zúdítanak ma ezért fejünkre, ugyanannyi dícsértélt halmozunk el majd akkor, midőn a Csiky charlatanszerű poszeioál lellul a lepel előttünk áll az ügyes kalmár, a ki árut tetzesztes kuiszinbe burkolja — s elcséffelt jó pénzért, habár semmi belértékünk nincsen.

A nagy Csiky Gergely összes tehetsége abban nyilvánul, hogy rendkívül színpadi technikával bír.

De a mi a drámaírás legelső feltételét képezi, a pszichologia, — a mi a drámaírás egyik alapköve, a magvas nyelvezet, a mi a drámaírás élető elementuma, az alakító erő, a mi a drámaírás lényeges kelleke, a eslekményesség s egyöntetűség, a mi a drámaírás létjogosultságot képezi, a valószínűség: — ez mind nincsen meg Csiky tehetségében, mert az egyesegyedül a színpad-immeretben nyilvánul.

És ha Csiky történetesen büroziárnek születik, bizonyára egy második Rotschild válik belőle, mert ugy elleni az alkalom, az időserűség pereszt, ugy kiszámítani a hatás pillanatait, ugy ellopni a szót az általános gondolkodás ajkairól ép akkor, mikor az ki akarta mondani, senki se tudja, csak Csiky Gergely.

Mikor az emberiség évszázadokon át nyugott a kátholizmus iga járna alatt, mikor az erkölcsöket a sionizmus, inquisitio s ezer más visszaélés megmetéelyezte, — az általános gondolkodás ajkairól Luther Márton 95 eszmét ellopott s kifüggesztő azt a kastély-templom förtájára.

Az egész világ azt mondta, hogy: éppen a nyelven volt, de nem mertem kimondani. Ez tette Luther nagyvra.

Van valami hasonlatosság Luther és Csiky Gergely között? Csakugy Luther kimondta azt, a mit más csak gondolni mert; Csiky pedig gondolni merete azt, a mit minden ember váltig mondogatott.

Nem vezérezkített-e az összes sajtó proletaris-musról, mikor Csiky a „Proletárok”-kal elődött. Nem zudította-e föl a kedélyeket a esuf rendjelpör, mikor Csiky a „Mukányi”-t megírta, s nem akkor nyugott-e be minden rendű s rangú hivatalnok fizetés-javítási folyamodványokat a miniszteriumhoz, mikor a „Czifra nyomorúság”-t csakhamar színterült.

Csiky dícsőségé az alkalmoserűségben rejlik. De valaki azt hinné, hogy e helyes számítással egyszerűsrim költői kompositió, a ezim-eszmének helyes kivitele is karöltve járt.

Ha ez így volna, akkor Csikyt csak magasztalunk kellene. Mert ha valaki azon a nyelven tud beszélni, mely századának szívében leginkább visszhangra talál, — az csak költő lehet, azt csak dícsőség illeti . . .

Csakugy Csiky helyesen tud számítani, a nélkül, hogy költő lenne. Jól megválasztotta a legidőserűbb, a legalkalmoserűbb themát, de miután a költői erő hiányzott benne, azt a themát nem is dolgozta ki, hanem csinált színdarabot, a melynek a ezime kitűnő volt.

Mert álljon elő Csiky legelkesültebb bámulója, s ezőfője meg azt a mit mi itt eladunk: Csikynél a ezim semmi összefüggésben nincsen a darabbal. En a három jeles színdarabot kedvem szerint variálhatnám s pedig úgy, hogy „Czifra nyomorúság”-nak hívnam a „Proletárok”-at, „Proletárok”-nak a „Mukányi”-t s „Mukányi”-nak a „Czifra nyomorúság”-ot egy kis változtatással a szövegben. Kísértse meg akármik.

De azt kérdezné valaki, hogy mégis, hogy Csiky színdarabjai oly fényes sikert artnak?

Ez bizon Csiky Gergely érdeme, de min alapszik ez az érdem?

Álljon elő az ember, a ki azt mondhatja, hogy végignézve Csiky valamely darabját szellemileg magas régiókba emeltett, keble megtelt magasztos költői érzelmekkel, lelkesült, námorossá lett a gyönyörtől! Ilyen nem találkozik.

De bizonyára azt fogja mondani minden ember, hogy a sok czifra jelenség, a tarka-barka scenának, az események gyors egymásutánja kellemesen szórakoztaták, az idő gyorsan repült s így meg volt elégedve. Ez is érdem s azt is méltatni kell, de vajon e-e az a miért olvanyra lelkesültünk lehet?

Csiky minden darabjában stereotyp alakok vannak. Nem eslekmény képezi a darabot, az csak gyenge kapocs, az ott erőszakosan egyívő kevertt alakok alakok összefűzésére. Alakok vannak ott s azok kedveért egy olyan mese, a mely legalkalmasabb reájuk nézve.

Mintha csak látók Csikyt a mestert, a mint azzal a számdékkal ül le, hogy darabot ír. Nem az forog agyában, hogy egy nemes, nagy eszmét testesít meg a dráma magasztos formájában, hanem egyszerűen arról, gondolkodik, hogy mint lehetne egy esztannó, pattogó, eleven időserű drámát alkotni.

Az újságok azt követelik, hogy a magyar társadalmi életből legyen merítve . . . Jól van! Legyen!

Az újságok beszélnek proletariatsról. Legyen hát a ezime: „A proletárok.” Vagy mert a rendjel pör is népszerű idea — legyen a ezime: „Mukányi” a rendjel-maniakus. Vagy mert a végrehajtók s a bírói kar a miniszteriumhoz állásuk megjavításáért folyamodtak, legyen a ezime: „Czifra nyomorúság.”

Hah! de mi legyen a meséje?

Hat hiszen van elég jó alakja a „Bolond Istók” és a „Borsszemjankó”-nak, Mokány Bertalanja, az az Mukányi Bogdaja egy kis változással.

Federvieh Kóbi, vagyis Kozák Manó. Ott van a „Nyelvőr” az ő tudakos magyarságával, ez a Zápolya Ignác.

Azután itt a „Váljunk el,” a „Fourchambault család” stb., stb.

Igy eszmélve, gondolkodva főzi főzi Csiky Gergely a darab meséjét, míg összeállt egy képtelenséget, a mely mindazonáltal esattogó-pattogó, eleven s időserű.

Hozzájárul még, hogy egészen a színész szája ize szerint van írva. Mindegyiknek van benne jó szerepe. Mindegyik alakíthat.

Ez pedig ambíciója a színésznek. A siker ³/₄ része a színész ügyes alakításából folyik. A közönség nem gondolkodik a mesén, az mulat a ezifra alakok fölött, szórakozik az alakítás furfangosságával s meg van azután elégedve.

Nem lehet ezélnk ezuttal Csiky drámát bírálgatnunk, csak a „Czifra nyomorúság”-ot vesszük bonczkés alá, mely Csiky legújabb sikere, melyet a fővárosi s a vidéki kritika a legnagyobb elragadtatással méltatott.

Tisztán, világosan fogjuk bebizonyítani, hogy annak meséje a legvaskosabb képtelenség, hogy abban a pszichológiának meg csak árnyéka sínés meg, s a mi benne mulatságos és komikus, az is pörias s drastikus élecek halmazata, mely olvasva, bennünk aligba kéltene derűltiséget, ellenkezőleg visszatetszést.

Mindejt a címzél közhetők, a mely oly jól van megválasztva, hogy a mű már annál fogva is színpadi hatást ígér.

Mi az a czifra nyomorúság?

Rég időtől fogva czifra nyomorúságnak nevezték a katonai pályát, melyen ha az ember odáig jut, hogy tiszté lesz, kap czifra ruházatot, s hozzá 600 fírtó évenként, a mi aránytva a czifra ruhához valóságos nyomorúság.

(Folyt. következik.)

Szerkesztői üzenetek.

Dr. Bl. S. Bees. Az előző számokat megküldték, magánlevelő.

W. I. k. a Bezdán. Kivánsága szerint! Üdvözlőnk! Bavart. Helyben. A lap homlokára írt 88-ok alól nem szívesen teszünk kivételt. Csak a kedves irálynak tulajdonítsa, hogy mégis közöltük. Nevezze meg magát. Kronos. Bpest. Quousque tandem abutere . . .

Felolós szerkesztő:

MÜLLER GYULA.

Kiadók és lap tulajdonosok:

Nadasch, Muzsik és Partics.

HIRDETÉSEK.

SICHERMANN KATALIN Zomborban.

Ajánlja kitűnően berendezett konyháját a n. é. közönségnek, mely éttémet folytonosan nagy számban látogatta. — Ezentúl gondoskodva van

olcsó és jó borról

is, nevezetesen az eddig 30 krjával mért bor, most 24 krjával méretik.

Számos látogatásért eszedik!

Helyiség a gőzfürdő épületében.

sajtó-élesztő
alulított 70 krajczárjával kiloja kapható.
Posta rendelvények utavélt mellett azonnal foganasítottatnak.
Tisztelettel
Schlesinger S.
4-3 lisztkereskedő, a szerb templom épületében a zombori kereskedelmi- és ipar-bank alatt.

Hirdetmény.

Ahulított ezennel tudomására adom a n. é. közönségnek, miszerint

hatóságilag engedélyezett zálogintézetemet

beszüntetem,

és emél fogva sem zálogtárgyakat, sem pedig hosszabbítást, kamatoakat többet el nem fogadok.

Kérem a n. é. közönséget zálogtárgyaikat amál is inkább mielőbb kiváltani, minthogy csak addig fogom üzletet fenntartani, míg a törvény értelmében a zálogtárgyak elárverezhetők.

Mély tisztelettel

Müller Nándor,

a zombori hatóság engedély zálogintézet tulajdonosa.